

Bütün ülkelerin
proleterleri birleşin!Faşizme karşı savaşımı
devrim savaşımıyla
birleştirelim!Korkerên hemû
wêlatan yekbin!

İŞÇİNİN SESİ

Yıl: 7, Sayı: 142
21 Kasım 1980

ÇEK-AL

Küba devriminin dersleri

I

Küba devriminin kısa tarihi

19. yüzyılın son çeyreğine dek Küba, İspanya'nın bir sömürgesiydi. Adada sömürgecilğe karşı ilk dalgalanma, ABD'deki iç savaştan ve köleliğe karşı doğan hareketten esinlendi. Bu dalgalanmanın sonucu kölelik 1886'da kaldırıldı.

Dünyanın emperyalizm çağına girmesi Küba'yı doğrudan etkiledi. Özellikle ABD'nin Latin Amerika'ya yayılma özlemi belirgin olarak ortaya çıktı. Göz diktiği ülkelerin arasında İspanyol sömürgesi olan Küba da vardı. Bu çelişki, Lenin'e göre de, dünyanın ilk emperyalist savaşıyla çözümlendi. ABD-İspanya arasında geçen bu savaşın bitiminde ABD Küba'yı işgal etti.

ABD emperyalizmine karşı ilk ayaklanma 1895 yılında başladı. Küba'da bugün bile ulusal kahraman olarak anılan Jose Marti adlı halk önderinin başını çektiği savaşım, Küba ulusal kurtuluş hareketinin ilk harcı attı. Hareket, ABD'nin askeri gücü ve Kübalı işbirlikçilerinden kurnazca yararlanabilmesi karşısında yenildi. Ama bu ilk halk hareketi, özellikle köylülük arasında kalıcı bir iz bıraktı. Örgütlü, silahlı halk ayaklamasının geleneği Küba'ya yerleşti.

20. yüzyıla birlikte Küba'da kapitalist gelişme hızlandı. Emperyalizme bağımlılık koşullarında gerçekleşen bu gelişme çarpık oldu. Genel düzeyle orantısız olarak, ABD'nin büyük yatırımları latifundiyalarda tekelleşmeyi getirdi.

Çarpık da olsa, kapitalist gelişme işçi sınıfını doğurdu. Kızıl Oktobr'un da etkisiyle işçi hareketi boy verdi. İşçi sınıfı 1925'de Balino ve Mella adlı iki komünistin önderliğinde kendi partisini — Sosyalist Halk Partisi'ni — kurdu.

Dünya kapitalist sisteminin 1920'ler sonunda derin bir bunalımla sarsılması, komünist harekete ilk devrimci fırsatı doğurdu. 1930'larda Küba devrimci

Hüseyin Çakır

durumla çalkalandı. Sosyalist Halk Partisi (PSP) öncülüğünde gelişen işçi hareketi genel greve giderek bazı fabrika ve mahallelerde sovyetler bile kurdu. Kışladaki hoşnutsuzluğa dayanan "ilerici" görünümlü *Çavuşlar Hareketi* de bu tarihlerde doğdu.

ABD emperyalizmi devrimci dalgalanma karşısında tüm kozlarını kullandı. Bir yandan işçi hareketini kanla bastırıldı, Mella gibi önderleri kırdırıldı, bir yandan Çavuşlar Hareketi'yle uzlaştı, ödün niteliğinde kısıtlı özgürlükler tanıdı. Emperyalizmin Çavuşlar Hareketi'yle bağlaşıklığı sonucunda Batista adlı bir subay başa getirildi.

Yine de ülkedeki köklü bunalım çözülmedi. Seçimle başa gelen hiçbir hükümet uzun süre dayanamadı, yerini başkasına bıraktı. Emperyalizm, bu süregelen bunalımın önüne geçmek için eski uşağı Batista'ya ikinci kez başvurdu. Ve Batista, bu kez hiçbir "ilerici" maske takılmaksızın 1952'de gerçekleştirdiği bir darbeyle erke oturdu.

Batista'nın başlattığı teröre karşı koyuş bu kez özellikle öğrenci gençlik arasında boy veren irili-ufaklı bir dizi küçük burjuva hareketinden geldi. Moncada askeri kışlasına yaptığı bir baskının tarihinden ismini alan *26 Temmuz Hareketi* bunlardan biriydi.

26 Temmuz Hareketi'nin devrimi yapmaya gönül vermiş, eğitilmiş kadroları Sierra Maestra dağlarına yerleşerek bir isyan ordusu kurmaya giriştiler. 1 Ocak 1959'da bu ordu Batista diktatoryasını yıktı, temeli tarım programı olan, Moncada Programı'nı işlerliğe soktu. Emperyalistlere ve tekellere dönük devletleştirme, köylüye toprak dağıtımı gibi bir dizi demokratik önlemler aldı.

Emperyalizm Küba devrimiyle derinden sarsıldı. ABD, tüm gücüyle bir karşı-devrim hazırlığına girişti. CIA eliyle anti-komünist propaganda, sabotaj, suikast, teknik-ekonomik ambargo, toplumu içten yozlaştırma gibi yöntemlerle Küba devrimine saldırdı. Emperyalizmin yoğun saldırısı karşısında Küba devrimi yenilmedi, tersine sürekli ilerle-

di. Saldırıları ilerlemeyi kamçıladı.

Devrimin yenilmeyişini şu ana nedenlerle açıklayabiliriz:

Birincisi, devrim sınıf çelişkilerini iyice ortaya çıkardı, proletaryanın burjuvazi ve oportünizm karşısındaki konumu devrimin kazandırdığı elverişli koşullarla güçlendi.

İkincisi, emperyalizmden bağımsız olarak varlığını sürdürmek dürtüsü, devrim sürecinin kendi, *sosyalizmin* emperyalist saldırı karşısında tek gerçekçi çıkış yolu olduğunu gösterdi.

Üçüncüsü, sosyalist sistem elini uzattı. Küba devrimci merkezle bağlaştı.

Tüm bu genel nedenlerin yanısıra, Küba devrimcilerinin aldığı çeşitli pratik önlemler de emperyalist saldırının püs-kürtülmesinde belirleyici rol oynadı:

1. Devrimci erk, daha ilk günden yerli ordu aygıtının tüm kalıntılarını dağıttı, yok etti.

2. Yerini isyan ordusu temelinde kurulan Ulusal Devrimci Milisler aldı.

3. Özellikle emperyalist saldırı biçimlerine karşı son derece etkin, mahallelerde örgütlenmiş Devrimi Savunma Komiteleri kuruldu.

4. İlk elden alınan ekonomik önlemler geliştirildi. Büyük ağırlığıyla tarım programı olan Moncada Programı'yla yetinilmeyerek kısa bir süre içinde tüm bankalar ve en büyük 383 işletme ulusallaştırıldı.

5. Emperyalizmin ideolojik saldırıları karşısında eğitsel-kültürel kampanyalar örgütlendi.

6. 26 Temmuz Hareketi ve PSP'nin oportünizmden arınmış kesimi birleşerek 1965'te Küba Komünist Partisi'ne dönüştü.

II

Küba devriminin özellikleri

Devrimde sınıfların konumu

Devrimden önce Küba yarı-sömürgeydi. Telefon ve elektrik endüstrisinin %90'ı, demiryollarının %50'si, banka

sermayesinin %25'i ABD'ye aitti. Küba ekonomisini ayakta tutan şeker üretiminin ise tümü emperyalizm ve onunla birleşmiş işbirlikçilerinin tekelindeydi. Şeker latifundiyalarda yetiştiriliyor, aynı yerde işleniyordu. Latifundiyaçıların toplam arazisi Küba'nın toplam ekilir arazisinin %75'i idi.

Latifundiya sistemi İspanyol sömürgeciliğinin mirasıydı. ABD'nin adayı işgal etmesiyle bunlar kapitalistleşti. Şeker emekçileri yevmiyeli çalışmaya başladılar. Bunların yanısıra, plantasyonun rafineri kısmında da ücretli işçiler çalışıyordu. Ne ki, latifundiyaların gelişmesi evrimci ve uzun, sancılı bir süreç oluşturdu. Emperyalizm, kapitalist gelişmenin yanısıra feodal ilişkileri de olabildiğince korudu. Sonuçta, şeker emekçileri yavaş yavaş proleterleştiler ve feodal ezginin izlerini de beraberlerinde taşıdılar. Bu, en çok onların keskin toprak özlemlerinde yansdı.

Devrimcilerin programı toprak istemlerine somut olarak yanıt getiriyordu. Emekçi köylülük devrime aktif olarak katıldı.

Küba'da tarımın geri kalan kısmı da *kolonos*'ların elindeydi. Kolonoslar bağımsız çiftlikleri olan kır burjuvazisini oluşturuyorlardı. Ekonomik olarak bağımsız değillerdi. Üretimleri, yaşamları yine latifundiyalara, şeker tekellerine bağlıydı. Bu onları tekelci burjuvazinin bir eklentisi yapıyordu.

Küba devrimcileri kolonosları şöyle değerlendiriyordu:

"Amerika'nın birçok ülkelerinde, gelişmek için dövüşen bir milli burjuvazi ile milli sanayiye eşit olmayan rekabet şartları içinde boğacak şekilde pazarları batıran emperyalizm arasında objektif ilişkiler var.

"Bu çelişkilere rağmen, milli burjuvazi emperyalizme karşı bir savaş tavrı takınmaya genellikle muktedir değildir. Bu da, burjuvazinin, milliyetçiliği yıpratın, yurtseverlik duygularını inciten ve ekonomiyi sömürgeleştiren tekellerin despotik zulmünden ziyade halk devriminden korktuklarını göstermektedir" (Che Guevara, *Siyasal Yazılar*, Ser Yayınları, s.92).

Küba devriminde işçi sınıfının yerine gelince, diyebiliriz ki, bu, devrimin en önemli dersler taşıyan bir yönüdür. Küba devrimi, burjuvazi ve oportünizmin etkisi altında bir işçi sınıfının nasıl devrimci misyonunu yerine getiremeye tehlikesiyle karşı karşıya gelebileceğini gösterdi. İşçi sınıfı devrime geç katıldı ama katılarak hem ulusal demokratik kazanımları kalıcılaştırdı, bununla da kalmayarak ülkeyi sosyalizme götürdü.

Küba'da 1960'a gelirken işçi sınıfı 1 milyon sendikali işçiyi de barındıran,

nicel olarak güçlü bir sınıftı. Ancak çeşitli etkenler bu sınıfın devrimci enerjisini bir süre için kilitledi. Sendika hareketini bürokratik, lümpenlik ve *pistolerismo* adı verilen gangster sendikacılık kuşatmıştı. Sendika ağaları Bastista'yla işbirliği içindeydiler. Bu işbirliği dışında en küçük direnişler ise ağır bir terörle karşılaşıyordu. Ayrıca emperyalizm, Havana'yı Amerikan sosyetesinin eğlence merkezi, bar-kumarhane-batakhane yatağına çevirmişti. Bunun da yozlaştırıcı bir kültürel etkisi vardı. En önemlisi, oportünizm işçi sınıfı partisinin bunlara karşı savaşmasını engelliyor, işçi sınıfını yabancı etkilere açık bırakıyordu.

Önceleri kentlerdeki savaşım cansız kaldı. Devrimci durum olgunlaştıkça, isyan ordusunun darbeleri arttıkça kentlerde de hareketlenme başladı. 26 Temmuz Hareketi'nin önderleri bu durumu görüyorlardı. Havana kapılarına gelip proletaryayı ayaklanmaya çağırıyorlardı. İşçiler çağrıya uyarık devrimci genel greve gittiler, hızla silahlандılar ve isyan ordusuyla silahlı olarak kucaklaştılar.

Küba işçi sınıfının devrimci genel grevi ve ayaklanmaya katılması devrimin utkusunda belirleyici rol oynadı. İşçi sınıfı, parti içindeki oportünizmi yenerek, emperyalizmi ve işbirlikçilerini yenmede de can alıcı katkıyı yaptı.

Devrimin kazanımlarının korunmasını, ilerletilmesini ve sosyalist devrime dönüşmesini ise yalnızca proleter hegemonyası garantileyebilirdi. Öyle de oldu. Ancak yaşamın zenginliği, Küba'da bu teorik doğrunun daha değişik, karmaşık bir biçimde gerçekleşmesini getirdi.

Öznel ögenin oluşumu

Küba devriminin bir özelliği, olgunlaşan nesnel koşulların yarattığı ortama yanıt getiren hareketin, komünist değil de bir küçük burjuva hareketi oluşudur. Bunun nasıl olduğunu anlamak için önce komünist hareketin devrim öncesindeki durumuna bakalım:

PSP'nin tutumu

Sosyalist Halk Partisi (PSP) 1930'lara dek varan süreçte, anti-emperyalist halk hareketinin biricik öncüsüydü. 1930'larda Grau hükümetine karşı işçi sınıfının giriştiği genel grevin yenik düşmesiyle büyük bir darbe yedi. Çok sayıda savaşkan kadrosunu yitirdi.

1935 yılında PSP birdenbire sağa döndü. 1940 yılında bir darbeyle hükümetle gelen ve işçi sınıfı hareketini "ilerici" maskesi ardından kırmaya çalışan Batista'nın Çavuşlar Hareketi'yle bağlaşıklığa girdi. Bu bağlaşıklığa

PSP öylesine çışkuyla sarılmıştı ki, 1940 burjuva anayasasının yazılmasına bile bizzat katıldı. PSP'nin bu tutumuna karşılık Batista partinin legalitesini özenle korudu. Ama ileri işçiler ve devrimci demokratlar da partinin bu ihanetini hiçbir zaman unutmadılar.

Batista 1952'de yeni bir darbeyle başa geçip terör estirmeye başlayınca PSP'nin gerçek yüzü anlaşıldı. En ağır diktatörlük koşullarında parti legalitesini koruyarak, halk arasındaki saygınlığını iyice yitirdi. Üstelik parti Batista'ya karşı savaşan güçlere de reformcu bir konumdan saldırarak kendi kendini yığınardan yalıtılmaya mahkum etti. Aşağıdaki alıntı, 26 Temmuz Hareketi'nin Moncada baskınından sonra PSP'nin yaptığı bir açıklamadır:

"... askeri merkezleri ele geçirme maceracı girişimini kınarız. ... PSP, hükümete karşı yığınların birleşik bir cephesinin; Küba'nın durumundan demokratik bir çıkış yolunun, 1940 anayasasına, yasal özgürlükler ve genel seçime dönüşün; toprak reformu programıyla köylüye bedava toprak verecek ve işçilerin istemlerini karşılayacak bir Ulusal Demokratik Cephe hükümetinin işbaşına getirilmesinin gereğini vurgular."

PSP'nin bu tutumu uzun süre değişmedi. 26 Temmuz Hareketi'yle ilişki kurdu ama, Batista'nın alaşağı edilmesinden 5 gün öncesine kadar isyan ordusunu desteklediği yolunda tek bir açıklamada bulunmadı!

Kısacası, PSP, burjuva reformizmine batmıştı.

26 Temmuz hareketi

Küba Komünist Partisi I. Kongresi belgelerinde şöyle deniyor:

"... gerçek politik saflıkta, kendini adanmış ve hiçbir çıkar gözetmeyen yurtsever, demokrat ve ilerici kimseler vardı. Bunların tamamı, esasen yoksul ailelerden geliyordu ve politik ve toplumsal kurtuluş için güçlü bir uyanıklığa ya da içgüdüye sahipti. Yoksul ailelerden gelmeyen pek azı ise, politik formasyonlarını araştırmayla, eğitim ve devrimci duyarlılıkla kazandılar. Fakat, yeni liderlerin bu formasyonunun, kendisinin bile, teorik bakımdan, onların sağlam kanaatler olarak korudukları şeyleri uygulamak açısından, derinlik kazanmak üzere devrimci yaşamın deneyiminden geçmesi gerekirdi."

Bu hareket, özellikle anti-emperyalist savaştaki kararlılığı ve yöntemleri bakımından devrimciydi. Ama sınıfsal ve siyasal olarak niteliği çok açık ki küçük burjuvaydı. Saptadığı hedefler hep "özgürlük", "insanlık" ve "adalet" üzerine çeşitlemelerden oluşuyordu.

Hareketin halkla bağlaşıklığı onun

Bütün ülkelerin
proleterleri birleşin!Faşizme karşı savaşımı
devrim savaşımıyla
birleştirelim!Karkerin hemü
velatan yekbin!

İŞÇİNİN SESİ

Yıl: 7, Sayı: 142
21 Kasım 1980

CEK-AL

Küba devriminin dersleri

I

Küba devriminin
kısa tarihi

19. yüzyılın son çeyreğine dek Küba, İspanya'nın bir sömürgesiydi. Adada sömürgeciliğe karşı ilk dalgalanma, ABD'deki iç savaştan ve köleliğe karşı doğan hareketten esinlendi. Bu dalgalanmanın sonucu kölelik 1886'da kaldırıldı.

Dünyanın emperyalizm çağına girmesi Küba'yı doğrudan etkiledi. Özellikle ABD'nin Latin Amerika'ya yayılma özlemi belirgin olarak ortaya çıktı. Göz diktiği ülkelerin arasında İspanyol sömürgesi olan Küba da vardı. Bu çelişki, Lenin'e göre de, dünyanın ilk emperyalist savaşıyla çözümlendi. ABD-İspanya arasında geçen bu savaşın bitiminde ABD Küba'yı işgal etti.

ABD emperyalizmine karşı ilk ayaklanma 1895 yılında başladı. Küba'da bugün bile ulusal kahraman olarak anılan Jose Marti adlı halk önderinin başını çektiği savaşım, Küba ulusal kurtuluş hareketinin ilk harcını attı. Hareket, ABD'nin askeri gücü ve Kübalı işbirlikçilerinden kurnazca yararlanabilmesi karşısında yenildi. Ama bu ilk halk hareketi, özellikle köylülük arasında kalıcı bir iz bıraktı. Örgütlü, silahlı halk ayaklamasının geleneği Küba'ya yerleşti.

20. yüzyıla birlikte Küba'da kapitalist gelişme hızlandı. Emperyalizme bağımlılık koşullarında gerçekleşen bu gelişme çarpık oldu. Genel düzeyde orantısız olarak, ABD'nin büyük yatırımları latifundiyalarda tekelleşmeyi getirdi.

Çarpık da olsa, kapitalist gelişme işçi sınıfını doğurdu. Kızıl Oktobr'in da etkisiyle işçi hareketi boy verdi. İşçi sınıfı 1925'de Balino ve Mella adlı iki komünistin önderliğinde kendi partisini — Sosyalist Halk Partisi'ni — kurdu.

Dünya kapitalist sisteminin 1920'ler sonunda derin bir bunalımla sarsılması, komünist harekete ilk devrimci fırsatı doğurdu. 1930'larda Küba devrimci

durumla çalkalandı. Sosyalist Halk Partisi (PSP) öncülüğünde gelişen işçi hareketi genel greve giderek bazı fabrika ve mahallelerde sovyetler bile kurdu. Kışladaki hoşnutsuzluğa dayanan "ilerici" görünümlü *Çavuşlar Hareketi* de bu tarihlerde doğdu.

ABD emperyalizmi devrimci dalgalanma karşısında tüm kozlarını kullandı. Bir yandan işçi hareketini kanla bastırdı, Mella gibi önderleri kırdırdı, bir yandan Çavuşlar Hareketi'yle uzlaştı, ödün niteliğinde kısıtlı özgürlükler tanıdı. Emperyalizmin Çavuşlar Hareketi'yle bağlaşıklığı sonucunda Batista adlı bir subay başa getirildi.

Yine de ülkedeki köklü bunalım çözülmedi. Seçimle başa gelen hiçbir hükümet uzun süre dayanamadı, yerini başkasına bıraktı. Emperyalizm, bu süregelen bunalımın önüne geçmek için eski uşağı Batista'ya ikinci kez başvurdu. Ve Batista, bu kez hiçbir "ilerici" maske takılmaksızın 1952'de gerçekleştirdiği bir darbeyle erke oturdu.

Batista'nın başlattığı teröre karşı koyuş bu kez özellikle öğrenci gençlik arasında boy veren irili-ufaklı bir dizi küçük burjuva hareketinden geldi. Moncada askeri kışlasına yaptığı bir baskının tarihinden ismini alan 26 Temmuz Hareketi bunlardan biriydi.

26 Temmuz Hareketi'nin devrimi yapmaya gönül vermiş, eğitilmiş kadroları Sierra Maestra dağlarına yerleşerek bir isyan ordusu kurmaya giriştiler. 1 Ocak 1959'da bu ordu Batista diktatoryasını yıktı, temeli tarım programı olan, Moncada Programı'nı işlerliğe soktu. Emperyalistlere ve tekellere dönük devletleştirme, köylüye toprak dağıtımı gibi bir dizi demokratik önlemler aldı.

Emperyalizm Küba devrimiyle derinden sarsıldı. ABD, tüm gücüyle bir karşı-devrim hazırlığına girişti. CIA eliyle anti-komünist propaganda, sabotaj, suikast, teknik-ekonomik ambargo, toplumu içten yozlaştırma gibi yöntemlerle Küba devrimine saldırdı. Emperyalizmin yoğun saldırısı karşısında Küba devrimi yenilmedi, tersine sürekli ilerle-

di. Saldırıları ilerlemeyi kamçıladı.

Devrimin yenilmeyişini şu ana nedenlerle açıklayabiliriz:

Birincisi, devrim sınıf çelişkilerinin iyice ortaya çıkardığı, proletaryanın burjuvazi ve oportünizm karşısındaki konumu devrimin kazandırdığı elverişli koşullarla güçlendi.

İkincisi, emperyalizmden bağımsız olarak varlığını sürdürmek dürtüsü, devrim sürecinin kendisi, *soşyalizmin* emperyalist saldırı karşısında tek gerçekçi çıkış yolu olduğunu gösterdi.

Üçüncüsü, sosyalist sistem elini uzattı. Küba devrimci merkezle bağlaştı.

Tüm bu genel nedenlerin yanı sıra, Küba devrimcilerinin aldığı çeşitli pratik önlemler de emperyalist saldırının püs-kürtülmesinde belirleyici rol oynadı:

1. Devrimci erk, daha ilk günden yerli ordu aygıtının tüm kalıntılarını dağıttı, yok etti.

2. Yerini isyan ordusu temelinde kurulan Ulusal Devrimci Milisler aldı.

3. Özellikle emperyalist saldırı biçimlerine karşı son derece etkin, mahallelerde örgütlenmiş Devrimi Savunma Komiteleri kuruldu.

4. İlk elden alınan ekonomik önlemler geliştirildi. Büyük ağırlığıyla tarım programı olan Moncada Programı'yla yetinilmeyerek kısa bir süre içinde tüm bankalar ve en büyük 383 işletme ulusallaştırıldı.

5. Emperyalizmin ideolojik saldırıları karşısında eğitsel-kültürel kampanyalar örgütlendi.

6. 26 Temmuz Hareketi ve PSP'nin oportünizmden arınmış kesimi birleşerek 1965'te Küba Komünist Partisi'ne dönüştü.

II

Küba devriminin
özellikleriDevrimde sınıfların
konumu

Devrimden önce Küba yarı-sömürgeydi. Telefon ve elektrik endüstrisinin %90'ı, demiryollarının %50'si, banka

sermayesinin %25'i ABD'ye aitti. Küba ekonomisini ayakta tutan şeker üretimini ise tümü emperyalizm ve onunla birleşmiş işbirlikçilerinin tekelindeydi. Şeker latifundiyalarda yetiştiriliyor, aynı yerde işleniyordu. Latifundiyacıların toplam arazisi Küba'nın toplam ekilir arazisinin %75'iydi.

Latifundiya sistemi İspanyol sömürgeciliğinin mirasıydı. ABD'nin adayı işgal etmesiyle bunlar kapitalistleşti. Şeker emekçileri yevmiyeli çalışmaya başladılar. Bunların yanısıra, plantasyonun rafineri kısmında da ücretli işçiler çalışıyordu. Ne ki, latifundiyaların gelişmesi evrimci ve uzun, sancılı bir süreç oluyordu. Emperyalizm, kapitalist gelişmenin yanısıra feodal ilişkileri de olabildiğince korudu. Sonuçta, şeker emekçileri yavaş yavaş proleterleştiler ve feodal ezginin izlerini de beraberlerinde taşıdılar. Bu, en çok onların keskin toprak özlemlerinde yansdı.

Devrimcilerin programı toprak istemlerine somut olarak yanıt getiriyordu. Emekçi köylülük devrime aktif olarak katıldı.

Küba'da tarımın geri kalan kısmı da kolonos'ların elindeydi. Kolonoslar bağımsız çiftlikleri olan kır burjuvazisini oluşturuyorlardı. Ekonomik olarak bağımsız değillerdi. Üretimleri, yaşamları yine latifundiyalara, şeker tekellerine bağlıydı. Bu onları tekeli burjuvazinin bir eklentisi yapıyordu.

Küba devrimcileri kolonosları şöyle değerlendiriyordu:

"Amerika'nın birçok ülkelerinde, gelişmek için dövüşen bir milli burjuvazi ile milli sanayiye eşit olmayan rekabet şartları içinde boğacak şekilde pazarları batıran emperyalizm arasında objektif çelişkiler var.

"Bu çelişkilere rağmen, milli burjuvazi emperyalizme karşı bir savaş tavrı takınmaya genellikle muktedir değildir. Bu da, burjuvazinin, milliyetçiliği yıpratın, yurtseverlik duygularını inciten ve ekonomiyi sömürgeleştiren tekellerin despotik zulmünden ziyade halk devriminden korktuklarını göstermektedir" (Che Guevara, *Siyasal Yazılar*, Ser Yayınları, s.92).

Küba devriminde işçi sınıfının yerine gelince, diyebiliriz ki, bu, devrimin en önemli dersler taşıyan bir yönüdür. Küba devrimi, burjuvazi ve oportünizmin etkisi altında bir işçi sınıfının nasıl devrimci misyonunu yerine getirememesi tehlikesiyle karşı karşıya gelebileceğini gösterdi. İşçi sınıfı devrime geç katıldı ama katılarak hem ulusal demokratik kazanımları kalcılaştırdı, bununla da kalmayarak ülkeyi sosyalizme götürdü.

Küba'da 1960'a gelirken işçi sınıfı 1 milyon sendikali işçiyi de barındıran,

nicel olarak güçlü bir sınıftı. Ancak çeşitli etkenler bu sınıfın devrimci enerjisini bir süre için kilitledi. Sendika hareketini bürokratik, lümpenlik ve *pistolermisimo* adı verilen gangster sendikacılık kuşatmıştı. Sendika ağaları Bastista'yla işbirliği içindeydiler. Bu işbirliği dışında en küçük direnişler ise ağır bir terörle karşılaşıyordu. Ayrıca emperyalizm, Havana'yı Amerikan sosyetesinin eğlence merkezi, bar-kumarhane-batakhane yatağına çevirmişti. Bunun da yozlaştırıcı bir kültürel etkisi vardı. En önemlisi, oportünizm işçi sınıfı partisinin bunlara karşı savaşmasını engelliyor, işçi sınıfını yabancı etkilerle açık bırakıyordu.

Önceleri kentlerdeki savaşım cansız kaldı. Devrimci durum olgunlaştıkça, isyan ordusunun darbeleri arttıkça kentlerde de hareketlenme başladı. 26 Temmuz Hareketi'nin önderleri bu durumu görüyorlardı. Havana kapılarına gelip proletaryayı ayaklanmaya çağırıyorlardı. İşçiler çağrıya uyarak devrimci genel greve gittiler, hızla silahlандılar ve isyan ordusuyla silahlı olarak kucaklaştılar.

Küba işçi sınıfının devrimci genel grevi ve ayaklanmaya katılması devrimin utkusunda belirleyici rol oynadı. İşçi sınıfı, parti içindeki oportünizmi yenerek, emperyalizmi ve işbirlikçilerini yenmede de can alıcı katkıyı yaptı.

Devrimin kazanımlarının korunmasını, ilerletilmesini ve sosyalist devrime dönüşmesini ise yalnızca proleter hegemonyası garantileyebilirdi. Öyle de oldu. Ancak yaşamın zenginliği, Küba'da bu teorik doğrunun daha değişik, karmaşık bir biçimde gerçekleşmesini getirdi.

Öznel ögenin oluşumu

Küba devriminin bir özelliği, olgunlaşan nesnel koşulların yarattığı ortama yanıt getiren hareketin, komünist değil de bir küçük burjuva hareketi oluşudur. Bunun nasıl olduğunu anlamak için önce komünist hareketin devrim öncesindeki durumuna bakalım:

PSP'nin tutumu

Sosyalist Halk Partisi (PSP) 1930'lara dek varan süreçte, anti-emperyalist halk hareketinin biricik öncüsüyü. 1930'larda Grau hükümetine karşı işçi sınıfının giriştiği genel grevin yenik düşmesiyle büyük bir darbe yedi. Çok sayıda savaşkan kadrosunu yitirdi.

1935 yılında PSP birdenbire sağa döndü. 1940 yılında bir darbeyle hükümete gelen ve işçi sınıfı hareketini "ilerici" maskesi ardından kırmaya çalışan Batista'nın Çavuşlar Hareketi'yle bağlaşıklığa girdi. Bu bağlaşıklığa

PSP öylesine coşkuyla sarılmıştı ki, 1940 burjuva anayasasının yazılmasına bile bizzat katıldı. PSP'nin bu tutumuna karşılık Batista partinin legalitesini özenle korudu. Ama ileri işçiler ve devrimci demokratlar da partinin bu ihanetini hiçbir zaman unutmadılar.

Batista 1952'de yeni bir darbeyle başa geçip terör estirmeye başlayınca PSP'nin gerçek yüzü anlaşıldı. En ağır diktatörlük koşullarında parti legalitesini koruyarak, halk arasındaki saygınlığını iyice yitirdi. Üstelik parti Batista'ya karşı savaşan güçlere de reformcu bir konumdan saldırarak kendi kendini yığınlardan yalıtılmaya mahkum etti. Aşağıdaki alıntı, 26 Temmuz Hareketi'nin Moncada baskınından sonra PSP'nin yaptığı bir açıklamadır:

"... askeri merkezleri ele geçirme maceracı girişimini kınarız. ... PSP, hükümete karşı yığınların birleşik bir cephesinin; Küba'nın durumundan demokratik bir çıkış yolunun, 1940 anayasasına, yasal özgürlükler ve genel seçime dönüşün; toprak reformu programıyla köylüye bedava toprak verecek ve işçilerin istemlerini karşılayacak bir Ulusal Demokratik Cephe hükümetinin işbaşına getirilmesinin gereğini vurgular."

PSP'nin bu tutumu uzun süre değişmedi. 26 Temmuz Hareketi'yle ilişki kurdu ama, Batista'nın alaşağı edilmesinden 5 gün öncesine kadar isyan ordusunu desteklediği yolunda tek bir açıklamada bulunmadı!

Kısacası, PSP, burjuva reformizmine batmıştı.

26 Temmuz hareketi

Küba Komünist Partisi 1. Kongresi belgelerinde şöyle deniyor:

"... gerçek politik saflıkta, kendini adanmış ve hiçbir çıkar gözetmeyen yurtsever, demokrat ve ilerici kimseler vardı. Bunların tamamı, esasen yoksul ailelerden geliyordu ve politik ve toplumsal kurtuluş için güçlü bir uyanıklığa ya da içgüdüye sahipti. Yoksul ailelerden gelmeyen pek azı ise, politik formasyonlarını araştırmayla, eğitim ve devrimci duyarlılıkla kazandılar. Fakat, yeni liderlerin bu formasyonunun, kendisinin bile, teorik bakımdan, onların sağlam kanaatler olarak korudukları şeyleri uygulamak açısından, derinlik kazanmak üzere devrimci yaşamın deneyiminden geçmesi gerekirdi."

Bu hareket, özellikle anti-emperyalist savaşta kararlılığı ve yöntemleri bakımından devrimciydi. Ama sınıfsal ve siyasal olarak niteliği çok açık ki küçük burjuvaydı. Saptadığı hedefler hep "özgürlük", "insanlık" ve "adalet" üzerine çeşitlemelerden oluşuyordu.

Hareketin halkla bağlaşıklığı onun